

← Text: Jaroslav Vála

→ Foto: Vojtěch Pavelčík

Celkový pohled na zbytky ↑ →
hradu Jenštejn

Severovýchodně od Prahy, doslova jen pár kilometrů za jejími hranicemi, se nachází zřícenina hradu Jenštejn s okrouhlou věží, která díky svým dvaadvaceti metrům dominuje širokému okolí. Hrad stojí na nevysoké písčovcové skalce takřka uprostřed stejnojmenné obce a díky snadné dostupnosti a malebnému vzhledu je oblíbeným cílem.

JENŠTEJN

Nevýhodná poloha hradu v rovině byla eliminována vybudováním mohutného okružního příkopu vytesaného do skály a napouštěného vodou z rybníků na nedalekém Vinořském potoce. Stavitelem byl pravděpodobně dvorský sudí krále Jana Lucemburského Jenec z Janovic, uváděný jako majitel hradu v první písemné zmínce z roku 1341. Od něho je také odvozen název hradu, původně Jencenstein, Jencův kámen.

Roku 1368 hrad koupil Pavel z Vlašimi, notář královské komory Karla IV., a začal se stavebními úpravami, v nichž pokračoval jeho syn Jan, který již užíval přídomku „z Jenštejna“. Následující majitelé se střídali v rychlém sledu, přičemž tomu poslednímu, zemanovi Janu Dobřichovskému z Dobřichova (1544–1583), hrad pro dluhy a pokuty propadl a císař Rudolf II. jej připojil ke komornímu bran-

dýskému panství. Hrad přestal být obývaný, a přestože byl již na počátku 17. století označován jako pustý, byl roku 1640 švédským vojskem vypálen. Koncem 18. století našly ve věži útočiště čtyři rodiny venkovské chudiny – v každém podlaží věže bydlela jedna – a ten-

to stav trval až do počátku 20. století. Kromě zásahů do vnitřních prostor, které za jejich působení vznikly, doznal značné změny celkový vzhled hradu jednak rozebíráním na stavební materiál a jednak odlámaním části pískovcové skalky, na které stál. Na počátku

70. let 20. století došlo k celkové opravě hradu, archeologickému výzkumu areálu a zpevnění zachovalého zdiva, takže roku 1977 mohl být zpřístupněn veřejnosti.

V areálu hradu jsou dvě malé expozice, jejichž provozovatelem je Oblastní

↓ *Někdejší hradní příkop a strážní domek se současným vstupem do hradu*

↓ *Expozice v hradní věži*

↓ *Pohled z hradní věže směrem ku Praze – na obzoru vrch Ládví*

↑ *Expozice o historii obce Jenštejn instalovaná ve strážním domku*

muzeum Praha-východ. V bývalém strážním domku se kromě prodeje vstupenek a suvenýrů nachází expozice věnovaná historii obce, která sahá až k pravěkému osídlení, takže zde uvidíte jak archeologické vykopávky, tak interiér malé světnice ilustrující život venkovské chudiny v podhradí v 1. polovině 20. století. V hradní věži se můžete díky prosklenému průhledu v přízemí podívat do „hladomorny“ a po výstupu původním točitým schodištěm do dalších pater zhlédnete zachovalou křížovou klenbou zaklenutou gotickou kapli s výstavkou

věnovanou historii hradu a jeho nejvýznamnějšímu majiteli Janu z Jenštejna. Když po dřevěném schodišti zdoláte poslední úsek výstupu, ocitnete se na vrcholu věže, odkud se vám otevře překvapivě daleký pohled do okolní rovinaté krajiny.

Mapa KČT č. 37 Okolí Prahy-východ

Otevírací doba: od začátku dubna do konce října st – pá 10.00 – 12.00 a 13.00 – 16.30 hod., so – ne 10.00 – 12.00 a 13.00 – 17.00 hod.

↓ *Zbytky zdí hradního paláce*

Jan z Jenštejna (*27. 12. 1350, †17. 6. 1400)

Jedna z nejvýznamnějších a nejvzdělanějších osobností nejen duchovního světa, ale tehdejších Čech vůbec. V letech 1369-1375 studoval na univerzitách v Padově, Bologni, Montpellieru a Paříži, kde získal značné teologické znalosti. Po návratu z ciziny se stal míšeňským biskupem a brzy nato po svém strýci Janu Očkovi z Vlašimi třetím pražským arcibiskupem (1379-1396). Král Václav IV. jej navíc jmenoval nejvyšším zemským kancléřem (1379-1384). Za morové epidemie v roce 1380 údajně jako zázrakem unikl téměř jisté smrti, avšak je možné, že se nejednalo o nakažení morem, ale nějakou formu epilepsie, způsobené zánětem mozku. Každopádně to poznamenalo celý jeho další život. Zatímco dříve skládal traktáty a hymny, zajímal se o antické vzdělance a miloval nejen hudbu a tanec, ale i turnaje a lov, po vyléčení vedl tak přísně asketický život, až začal trpět různými vizemi. Kromě toho byl nucen čelit osobnímu nepřátelství králových oblíbenců a měl konflikty i s králem, které zčásti pramenily z jejich rozdílného postoje k papežskému schizmu (jeden papež v Římě, druhý v Avignonu). Když byl v roce 1393 k smrti utýrán Jenštejnův generální vikář Johánek z Pomuku, pozdější mučedník a světec Jan Nepomucký, kterého nakonec nařídil král shodit z Karlova mostu do Vltavy, podal arcibiskup na krále žalobu papežské kurii. Žádného dovolání se však nedomohl, neboť papež potřeboval k boji proti vzdoropapeži pomoc českého krále, a tak se Jan v roce 1396 vzdal arcibiskupského úřadu a utekl do Říma, kde dostal víceméně bezvýznamnou funkci. V českých zemích mu byla část majetku včetně Jenštejna zkonfiskována, takže v roce 1400 zemřel chudý a na duchu zlomený.

